

1.

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 18.12.2013 г.
COM(2013) 899 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Оценка на инициативата „Европас“

**Втора оценка на Решението на Европейския парламент и на Съвета относно
единна рамка на Общността за прозрачност на професионалните квалификации и
умения (Европас)**

2.

BG
BG

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В днешно време възможностите за учене са неограничени, необятни и достъпни на мига. Хората могат да учат и придобиват нови умения и компетенции не само по традиционния начин — в класната стая, но и извън нея, като напредват съобразно възможностите си. В съвременния свят на бързи икономически и технологични промени хората също така минават през няколко преходни периода в своя професионален и академичен живот, прекосяват граници, редуват или съчетават работа, образование, допълнително обучение или доброволческа дейност. Тъй като изискванията относно пригодността за заетост и притежаването на по-добри умения нарастват, са необходими по-отворени и по-гъвкави системи за образование и обучение, които са съобразени в по-голяма степен с потребностите на учащите се и работещите и с обстоятелствата около тях. Квалификациите, уменията и компетенциите на учащите се и работещите трябва да бъдат лесно и бързо признати и разбрани от работодателите и структурите за образование и обучение навсякъде в Европа.

През последните години, по повод на няколко инициативи от стратегията „Европа 2020“ и особено в контекста на постоянно високата безработица,¹ Комисията подчерта колко важно е да се даде възможност на учащите се и работещите да представят ясно своите умения и квалификации, придобити в рамките на формално, неформално или самостоятелно учене. По този начин ще се улесни мобилността и ще се подобрят перспективите за заетост и учене през целия живот. Тази цел е изтъкната в документа „Преосмисляне на образованието“², в който Комисията обяви, че започва подготвителна работа във връзка с Европейското пространство за умения и квалификации, за да могат уменията и квалификациите да бъдат лесно признавани отвъд границите.

Създадена през 2005 г.³, рамката „Европас“ подпомага осъществяването на тези цели, като помага на учащите се и работещите да направят така, че техните компетенции и знания да бъдат по-добре разбрани в Европа, като използват инструменти за регистриране и придаване на прозрачност на своите умения и квалификации (вж. раздел 2 за подробно описание). Въпреки че основополагащата цел на рамката е актуална в още по-голяма степен, някои от действащите инструменти, свързани с нея, трябва да бъдат адаптирани, за да могат да отговорят на предизвикателствата, породени вследствие на очакванията и потребностите на днешните учещи се и на променящия се пазар на труда.

Настоящият доклад съдържа анализ на постигнатото от рамката „Европас“ въз основа на извършената през 2012 г. външна оценка.⁴ В него се подчертава, че първоначалните цели продължават да бъдат в сила, особено във връзка със Стратегическата рамка за

¹¹ COM(2010) 478 окончателен, COM(2010) 682 окончателен, COM(2010) 245 окончателен/2, COM(2012) 173 final, COM(2012) 485 final.

² COM(2012)669 final.

³ Решение 2241/2004/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 г., наричано в настоящия доклад „Решението“.

⁴ Вж. член 15 от Решението. Настоящият доклад е съсредоточен върху констатациите от втората оценка на Европас, която беше извършена през 2012 г. от Института за публична политика и управление — ИППУ (Public Policy and Management Institute — PPMI). Вж. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#trainingHeader.

европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (ЕТ 2020).⁵ Европас подпомага движението на учащи се и работещи с цел учене през целия живот или работа, като дава възможност за съпоставяне на уменията, квалификациите и резултатите от обучението. Рамката като цяло, и по-конкретно автобиографията по модела „Европас“, се утвърди в Европа и извън нея като всепризнат символ на доверие, прозрачност и признаване на квалификациите. Данните от март 2013 г. показват, че от пускането в действие през 2005 г. са били попълнени над 27 милиона автобиографии по този модел. Освен това инструментите на Европас са икономически ефективни и използването и разпространението им значително са се развили от първото оценяване на рамката, извършено през 2008 г.

В настоящия доклад се посочват също така сегашните недостатъци на Европас, които не му позволяват да се справи с променящите се обстоятелства в сферата на образованието и обучението и на пазара на труда. С някои от инструментите на рамката не се поощрява гъвкавостта при ученето, нито пък се дава възможност за подробно описване на уменията, придобити чрез неформално или самостоятелно учене, в това число чрез онлайн учене, както се посочва в неотдавнашното съобщение на Комисията „Отваряне на образованието“.⁶ Данните от оценяването показват също така, че повечето инструменти на Европас все още не стигат напълно до големи групи от потенциални ползватели. Понастоящем ползвателите на Европас са предимно млади жени с високо образование. Осъществяването на по-добро координиране със службите, даващи насоки за кариерно развитие, и интегрирането на тези служби в структурата на Европас ще дадат възможност да се обхванат големи групи, като безработните лица с ниска квалификация, които често не притежават уменията, необходими за попълването на документите по модела „Европас“, или тези документи им изглеждат прекалено сложни или объркващи. Другите подобрения, които е необходимо да се извършат, са по-голямото сближаване с други европейски инструменти за референция и по-доброто взаимодействие между информационните инструменти на Европас и инструментите на ЕС за намиране на съответствие между търсенето и предлагането на работна ръка.

За да бъдат отстранени подобни недостатъци, настоящата структура на Европас трябва да бъде трансформирана в по-проста, по-целенасочена и съвременна услуга, като едновременно с това бъде запазена първоначалната ѝ цел, а именно съпоставимост и прозрачност на уменията и квалификациите с оглед на подобряването на географската и професионалната мобилност на учащите се и работещите. Преработването на Европас става все по-неотложна необходимост, тъй като понастоящем се разработват няколко частни, местни и/или национални инициативи с подобни цели, особено в електронна форма като електронните досиета.

Тези съображения ще бъдат от основно значение за засилването на ролята на Европас при разработването на Европейско пространство за умения и квалификации, докато Комисията, от своя страна, ще засили взаимодействията между различните европейски инструменти за прозрачност и признаване на уменията и квалификациите. За тази цел констатациите в настоящия доклад ще бъдат съчетани с резултатите от оценките на Европейската квалификационна рамка и на Европейската референтна рамка за

⁵ ОВ 2009/С 119/02.

⁶ COM(2013) 654 final.

осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (EQAVET), както и с резултатите от оценката в Доклада относно напредъка в осигуряването на качество във висшето образование. Цялата тази информация ще бъде принос за публичната дискусия относно Европейското пространство за умения и квалификации, която ще се проведе през зимата на 2013—2014 г.

2. РЕЗУЛТАТИ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Европас, създадено през 2005 г., представлява досие от пет различни документа, които трябва да съдържат описание на всички постигнати от притежателя резултати от обучението, както и придобитите във времето официално признати квалификации, професионален опит, умения и компетенции. Два от документите, включени в „Европас“, се попълват собственооръчно от своя притежател — Европейската автобиография⁷ и Европейският езиков паспорт⁸, а три се издават от органи в сферата на образованието и обучението — приложението към диплома „Европас“⁹, приложението към сертификат „Европас“¹⁰ и документът за мобилност „Европас“¹¹. Всички документи носят общо име (Европас) и лого. Европас е на разположение безплатно, на 27 езика и в достъпен електронен формат на специално създадения за целта портал.¹² От 2012 г. всички документи, включени в Европас, могат да бъдат събрани в европейския паспорт на уменията — лесен за използване електронен файл, в който притежателят може да създаде личен списък на уменията и квалификациите, придобити през целия му живот.

2.1 Достигане до нова аудитория

За всички документи, включени в Европас, се смята, че изпълняват с различна степен на успех целта си, а именно, че дават възможност за по-голямо съпоставяне на уменията, компетенциите и квалификациите между различните държави и отрасли и че улесняват процесите на подбор за работодателите и образователните институции. Международното признаване на документите е основната причина крайните потребители да изберат Европас. Европас се възприема като концепция с добра репутация и значителна добавена стойност на европейско равнище, която има своята широка и целенасочена публика. Например заинтересованите лица и националните представители на EURES¹³ са на мнение, че автобиографията, приложението към дипломата и приложението към сертификата са най-полезните документи от Европас за настоящите ползватели на EURES.

⁷ Образец за изготвяне на автобиографията на притежателя.

⁸ Инструмент за самостоятелно оценяване на езиковите умения посредством референтните таблици за владееене на език от Единните европейски критерии за познания по езици.

⁹ В него се изброяват резултатите, постигнати от притежателите на диплома за висше образование или на степен на висшето образование, включително изучаваните предмети и достигнатите нива.

¹⁰ Описание на съдържанието на професионалните квалификации като приложение към вече издаден сертификат за професионално обучение и образование.

¹¹ Документ, издаван от националните органи за образование и обучение, в който се вписват професионалният опит и образованието, придобити в други европейски страни.

¹² Порталът беше разработен, поддържан и управляван от Cedefop от името на Комисията. Вж. http://europass.cedefop.europa.eu/en/home?loc=en_GB.

¹³ <https://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=en>.

Автобиографията се смята за най-полезния, най-ценения и най-добре познавания инструмент от всички документи от Европас. Използването ѝ постоянно нараства — само през 2012 г. автобиографиите, създадени онлайн, са били с дванайсет пъти повече, отколкото през 2006 г. Както е посочено, от началото на функционирането на Европас до март 2013 г. са били създадени над 27 милиона автобиографии. Освен това приложението към дипломата и приложението към сертификата се смятат за важни инструменти, които помагат на образователните институции да направляват и структурират образователните си програми по-ефективно, използвайки международните стандарти. Въпреки това повечето инструменти от Европас все още не стигат напълно до големи групи потенциални ползватели. През 2012 г. са били създадени само 115 000 европейски езикови паспорта и са били издадени едва 80 000 документа за мобилност „Европас“.

Заинтересованите лица, в това число работодателите и профсъюзите, крайните ползватели и потенциалните ползватели споделят мнението, че инструментите от Европас имат положителен принос за мобилността с цел учене през целия живот и за мобилността на пазара на труда. 58 % от участниците в проучване, проведено във връзка с външната оценка¹⁴, смятат, че автобиографията е помогнала да бъдат поканени на събеседване за работа, обучение или доброволческа дейност или да бъдат сред успешните кандидати в предварителния подбор за работно място, обучение или доброволческа дейност; 46 % мислят, че тя е помогнала за приемането им в програми за учене през целия живот (например Еразмус), езикови курсове и т.н. По-специално, Европас има ценен принос за смяната на работата или местонахождението: 60,4 % от анкетираният признават приноса на Европас за това развитие. Документите, включени в Европас, отговарят на потребностите на мнозинството (около 80 %) от ползвателите независимо от възрастта и постигнатите образователни резултати.

Въпреки това Европас се използва най-много от докторантите. 40 % от крайните ползватели на Европас имат работа, а 37 % се обучават. Също така Европас играе важна роля за мобилността на международно и национално равнище: над 40 % от лицата, които са мобилни на национално равнище, използват документи от Европас. Ползвателите на Европас са предимно млади жени с високо образование: почти 60 % от тях притежават диплома за висше образование. 59,4 % от ползвателите на Европас са жени.

Най-трудно достижимите групи са лицата с ниска квалификация и безработните, както и участниците в доброволчески дейности — тези две групи представляват съответно 12,8 % и 1,1 % от ползвателите на Европас. Данните (фиг. 1) показват, че голяма част от лицата с ниска квалификация и/или безработните, които не използват Европас, често не притежават уменията, необходими за попълването на документите, или тези документи им изглеждат прекалено сложни или объркващи. Даването на специализирани насоки за тези групи ще подобри достъпа им до документи от Европас.

¹⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/training/2013/europass_en.pdf Данните в настоящия доклад са взети от външната оценка.

Фиг. 1: Ползватели на Европас по образователен/професионален статус¹⁵

Образователен/ професионален статус	Всички документи от Европас	Европас- CV	Европас- ЕП	Европас- ПС	Европас- ПД	Европас- ДМ
Образование или обучение	37,3 %	30,2 %	26,3 %	20,1 %	19,5 %	30,5 %
Доброволческа дейност	1,1 %	1,5 %	1,5 %	1,1 %	1,1 %	1,0 %
Професионален опит (по-малко от пет години)	19,5 %	20,2 %	21,1 %	31,4 %	25,8 %	32,4 %
Професионален опит (повече от пет години)	20,8 %	26,4 %	32,0 %	29,1 %	35,2 %	12,3 %
Безработен/Лице, търсещо работа	12,8 %	15,9 %	12,5 %	9,9 %	14,4 %	12,6 %
Друго	8,5 %	5,8 %	6,6 %	8,4 %	4,0 %	11,2 %
Общо	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Източник: Оценка на Европас, извършена от ИППУ през 2012 г.

Както се вижда от фиг. 2, по-младите от анкетираните (на възраст под 20 и до 35 години) са най-активните ползватели на документ „Европас“, вероятно поради факта, че те са по-отворени за участие в схеми за мобилност (между населени места, длъжности и професионални сектори).

Фиг. 2: Ползватели на Европас по възраст¹⁶

Възраст	Всички документи от Европас	Европас- CV	Европас- ЕП	Европас- ПД	Европас- ПС	Европас- ДМ
<20	9 %	9 %	10 %	2 %	11 %	10 %
21-25	41 %	40 %	35 %	35 %	42 %	49 %
26-35	30 %	32 %	31 %	40 %	27 %	31 %
36-49	14 %	15 %	18 %	18 %	17 %	7 %
50+	5 %	5 %	6 %	4 %	5 %	3 %

Източник: Оценка на Европас, извършена от ИППУ през 2012 г. Процентите са закръглени.

¹⁵ Съкращенията означават: CV: Автобиография; ЕП: Езиков паспорт; ДМ: Документ за мобилност; ПД: Приложение към диплома; ПС: Приложение към сертификат.

¹⁶ Пак там.

Европас има също така „педагогическо въздействие“ върху притежателя на документите. Притежателят бива насърчаван да преразгледа собствените си умения и компетенции и да ги представи по по-ясен начин. Това помага на търсещите работа лица да се концентрират върху онези умения и компетенции, които се търсят най-често за попълване на свободните работни места.

2.2 Улесняване на прилагането на гъвкави форми на учене

Проучването показва, че заинтересованите лица очакват все повече досието Европас да бъде адаптирано съобразно променящите се потребности на своите ползватели. Европас трябва да дава възможност за подробното и лесно документиране на цялостните умения и квалификации на едно лице, като обхваща всички сектори на образованието и обучението и всички видове опит в учебната сфера. Опростяването и осъвременяването на цялата рамка и внасянето на по-голяма последователност вътре в нея недвусмислено ще допринесат за адаптиране към съвременните, гъвкави и насочени към учащите се форми на учене в областта на образованието и обучението. Въпроси като нарастващото значение на неформалното или самостоятелното учене за придобиването на нови умения и квалификации или използването на инструменти като „отворените баджове“, създадени от структурите за онлайн образование, понастоящем не се разглеждат от Европас.

Във връзка с формалното образование и обучение Европас съдържа понастоящем два отделни документа — приложения: всеки от тях се отнася за конкретен образователен сектор и различна кредитна система. Този формат може да нахвърни препоръчваната съвместимост на формите на учене. Създаването на обща структура за тези приложения, за да се обхванат всички нива и видове образование и обучение (училища, професионално образование и обучение, висше образование и образование за възрастни), ще улесни общото разбиране за квалификациите независимо от сектора, който ги е дал. В резултат на това учащите се и работещите ще могат да представят по-лесно уменията си, когато кандидатстват за допълнително обучение в друг сектор. При наличието на общ модел, който не позволява отклонения, на работодателите ще им бъде по-лесно да четат приложенията.

В момента Европас не разполага с инструмент, даващ възможност за подробно описване на уменията и компетенциите, придобити посредством неформално или самостоятелно учене (включително онлайн). До момента сегашният документ за мобилност „Европас“ има ограничено използване — единствено в контекста на международната мобилност.

И накрая, единственият документ от Европас, който се попълва собственоръчно от притежателя и допълва автобиографията — езиковият паспорт — се използва от много ограничен брой хора. Потребителите и работодателите са на мнение, че сама по себе си автобиографията трябва да съдържа подробен преглед на личните умения, като езици и компетенции в сферата на ИКТ, без да е необходимо притежателят ѝ да представя допълнителни документи, попълнени от него.

След извършването на тези подобрения цялата рамка би следвало да стане по-лесна и по-проста за използване. За преработването на Европас може да се наложи да се внесат изменения в настоящата правна рамка за досието, тъй като действащото решение не дава възможност за замяна, промяна или премахване на нито един от петте основополагащи документи, които са включени в Европас.

2.3 Създаване на повече взаимодействия с други европейски инициативи

През последните десет години, освен Европас, се използват и други европейски инструменти — Европейската квалификационна рамка (ЕКР)¹⁷, Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET)¹⁸ и Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS)¹⁹, чиято цел е да се насърчи движението на учащи се и работещи. Тези инструменти допринасят за реална мобилност на европейско равнище, при която индивидуалните знания, умения и компетенции могат да бъдат лесно разбрани и бързо признати.

Тези инструменти не са създадени отделно един от друг, а допълват Европас. С все по-активното използване на ЕКР, ECVET и ECTS може да се очаква постепенното интегриране на тези инструменти и съотнасяне към тях в контекста на Европас. В Европейската препоръка относно ЕКР се посочва, че от 2012 г. всички нови сертификати, дипломи и документи от Европас, свързани с квалификации и издавани от компетентните органи, трябва да съдържат ясно препращане към съответното ниво от ЕКР. Някои държави (CZ, DK, EE, FR и IE) вече започнаха да отбелязват тези нива в съответните документи от Европас (приложението към диплома и приложението към сертификат), но е необходимо останалите държави да положат допълнителни усилия в тази насока.

Въпреки че тези инициативи взаимно се допълват, все още има възможности за повишаване на съгласуваността, така че да има координиране при предлагането на различните инструменти и услуги. Понастоящем достъпът до тези инструменти за ползвателите не е нито лесен, нито координиран. Почти всички европейски инструменти за прозрачност и мобилност разполагат със собствени портали, а някои имат пресечни точки (като например онлайн инструмента за автобиография, чрез който ползвателите на EURES могат да създадат автобиография „Европас“ на уебсайта на EURES), но те не са свързани достатъчно добре. Това затруднява още повече достъпа до нужната информация, документи и услуги за потенциалните ползватели.

Необходима е по-голяма оперативна съвместимост между Европас и останалите инструменти на ЕС, предназначени за намирането на съответствие между търсенето и предлагането на работна ръка, в това число EURES. По сходен начин е нужно да се подобрят взаимодействията между Европас и Youthpass — инструмент за признаване на резултатите от обучението на млади хора, участващи в проекти, които са подкрепени от програмата на ЕС „Младешта в действие“, за да се избегне потенциално припокриване. Друг пример е решението за признаване на професионална

¹⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm.

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm.

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ects_en.htm.

квалификация в държава членка, даващо достъп до регулирана професия²⁰. Притежателят на квалификацията може да прикачи към Европас решението за признаване на квалификацията, на хартия или в електронен вид, дори когато това решение е получено съгласно новата процедура за европейска професионална карта.

2.4 Стремеж към ефективно и устойчиво управление

От стартирането на инициативата през 2005 г. познаването и използването на различните инструменти от Европас бележат постоянен растеж. Порталът на Европас има голяма заслуга за все по-доброто познаване и все по-активното използване на тези инструменти за прозрачност. Той се оказва много успешен, що се отнася до посещаемостта, използването и удовлетворението на ползвателите. Броят на посещенията ежегодно нараства — от приблизително три милиона през 2006 г. на почти 15 милиона през 2012 г. Общо 88% от анкетираните ползватели споделят виждането, че порталът Европас е лесен за използване, а информацията в него е представена по ясен начин. 60% смятат, че при бъдещото развитие на портала трябва да бъдат включени, по-конкретно, информация и съвети за международната мобилност, признаването на квалификации и търсенето на работа.

Освен интернет портала за Европас основен двигател за прилагането на рамката са националните центрове „Европас“. Национални центрове „Европас“ има във всички държави — членки на ЕС, както и в Исландия и Норвегия, от средата на 2005 г. (2007 г. за България и Румъния и 2011 г. за Хърватия), в Лихтенщайн от 2006 г., в Турция от 2008 г. и в Швейцария от 2011 г. Изпълнението на тяхната задача, състояща се в повишаване на осведомеността за Европас и в предоставяне на необходимата информация на всички заинтересовани страни, се оценява като задоволително.

Повечето национални центрове „Европас“ си сътрудничат редовно с други органи, като центровете Euroguidance и центровете NARIC, агенциите EURES, националните агенции по Програмата за учене през целия живот, Eurodesk и Europe Direct, като това сътрудничество може да бъде засилено, а взаимодействията да се използват по-пълноценно. По-голямата координация на тези органи ще доведе до опростяване на структурите и предоставяне на по-добри услуги на учащите се и работещите, с което ще се улесни достъпът до Европас, особено за тези групи, които понастоящем използват документите от него най-малко. Усилията на националните центрове „Европас“ за насърчаване на инструментите от рамката сред частните структури за предоставяне на услуги в сферата на заетостта не постигнаха такъв резултат. По-голямата част от тези структури биха проявили интерес да разпространяват използването на документите от Европас единствено срещу финансово възнаграждение.

Европейският център за развитие на професионалното обучение (Cedefop) има важен принос за успеха на Европас. Освен че ефикасно управлява портала на Европас и оказва съдействие на националните центрове „Европас“, Cedefop допринася със своя опит и за концептуалното развитие на рамката.

²⁰ Директива 2005/36/ЕО

През 2012 г. Комисията предостави финансово подпомагане на обща стойност 2 250 000 EUR на националните центрове „Европас“ посредством Програмата за учене през целия живот. Като цяло по време на външното оценяване беше установена по-голяма ефикасност във всички анализирани аспекти на Европас в сравнение с оценяването от 2008 г. Въпреки че предоставяното от ЕС²¹ и националните източници финансиране не се е увеличило съществено през периода 2008—2011 г., броят на документите от Европас, създадени онлайн и издадени, и броят на посещенията на портала бележат постоянен растеж, като няма признаци за спад в популярността на инструментите от Европас. Отчетено беше повишаване на ефективността както по отношение на дейностите за популяризиране, извършвани от националните центрове „Европас“, така и по отношение на използването на различните инструменти от Европас.

Общите разходи за Европас (от националните бюджети, бюджета на Комисията и бюджета на Cedefop) от началото на прилагането на рамката възлизат на около 31,5 млн. EUR. Като се има предвид, че от 2005 г. насам са били издадени 54 милиона автобиографии „Европас“ (28 милиона са били създадени онлайн, а 27 милиона са били заредени), средният разход за една автобиография е приблизително 0,58 EUR, което е около четири пъти по-малко от разхода, изчислен през 2008 г. (2,1 EUR). При положение че разходът на документ е толкова нисък и че ползвателите изразяват голяма удовлетвореност, в оценката се заключава, че при прилагането на Европас се осигурява максимална полза от вложените средства. Въпреки това малко вероятно е Европас да продължи да съществува без постоянно европейско финансово подпомагане. Повечето национални центрове „Европас“ няма да могат да продължат да функционират без финансиране от ЕС, тъй като не са намерени жизнеспособни алтернативни източници за финансиране на Европас и не се очаква да бъдат отпуснати допълнителни публични средства. Няма конкретни стимули, с които да бъдат привлечени частни участници, тъй като Европас не предоставя никаква непосредствена финансова полза.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

В сегашните условия на намаляваща работна сила и муден икономически растеж едно от най-неотложните предизвикателства пред държавите членки е да модернизират системите си за образование и обучение и да осъвременят предоставяните умения, за да може да се удовлетворят по-добре потребностите на пазара на труда от работна ръка. Европас трябва да допринесе за преодоляването на тези предизвикателства, а самата рамка трябва да бъде укрепена по подходящ начин през идните години.

В заключенията и препоръките от външната оценка беше потвърдено, че Европас трябва да продължи да играе активна роля в поощряването на мобилността и на съпоставимостта на уменията и квалификациите. Предлагащите подобрения включват също оптимизиране и интегриране на документите от Европас с цел подобряване на съгласуваността с други европейски референтни инструменти и насочени към определена аудитория служби за предоставяне на насоки, свързани с инструментите от Европас, като по този начин ще се допринесе за международната мобилност,

²¹ ЕС поема до 50 % от оперативните разходи на националните центрове „Европас“.

признаването на квалификациите и търсенето на работа. Преди всичко обаче Европас трябва да стане по-гъвкав и по-лесен за използване инструмент, който да използва потенциала на съвременните технологии, за да може постоянно да се развива съобразно потребностите на своите ползватели. Рамката трябва да задържи сегашните ползватели и да привлече нови, особено лица с ниска квалификация. За постигането на тези цели може да бъде необходимо ново правно основание за Европас, което ще даде възможност тези инструменти да бъдат редовно актуализирани и адаптирани.

С оглед на все по-голямата подкрепа, оказвана от Европас на учащите се и работещите, които желаят да представят своите умения и компетенции, е необходимо да бъде разгледана възможността за осъществяването на следните действия:

- **Подобряване на взаимодействията между Европас и други европейски инициативи** — Въпреки цялостния успех на Европас насоките относно използването на инструментите от рамката могат да бъдат подобрени и пояснени посредством по-добро координиране със службите за предоставяне на насоки и по-голяма прозрачност и признаване на квалификациите, така че да се обхване по-широка аудитория и да се създаде по-голяма добавена стойност. Това се отнася в особено голяма степен за групите, които срещат по-големи затруднения при използването на Европас, като нискоквалифицираните лица и безработните. В контекста на бъдещото Европейско пространство за умения и квалификации рамката Европас би могла да бъде съсредоточена върху предоставянето на информационни услуги и интерактивни инструменти за прозрачността на уменията и квалификациите и да се превърне в една-единствена входна точка за различните европейски мрежи, информационни услуги и други инструменти, свързани понастоящем с уменията и квалификациите. Това ще даде възможност на учащите се и работещите да използват по-пълноценно инструментите на ЕС за прозрачност и признаване на квалификациите. Освен това институциите и предприятията ще се запознаят по-добре с тези инструменти, които по този начин ще станат по-ефективни. Чрез обединяването на тези ресурси ще се постигне по-голяма ефективност и ще се даде възможност за тяхното интегриране с подобни ресурси на национално равнище. По всяка вероятност това ще допринесе и за много по-широкото популяризиране и използване на инструментите от Европас сред различните заинтересовани лица благодарение на създадената в резултат една-единствена мрежа на обединени услуги.
- **Европас като инструмент за улесняване на гъвкавите форми на учене** — Налице е видима нужда от адаптиране на настоящите инструменти от Европас към по-гъвкави и ориентирани към учащите се форми на учене, за да бъдат удовлетворени индивидуалните потребности. Преработената рамка трябва да бъде достатъчна гъвкава, за да може в нея да бъдат вписани новите развития и техники в сферата на образованието и обучението, в това число в сферата на ИКТ. Понастоящем има два сектора, в които тази нужда е по-спешна:
 - а) Европас има два различни инструмента, които дават допълнителна информация относно резултатите от обучението: приложението към дипломата относно квалификации във висшето образование и приложението към сертификата относно професионалното обучение. Заслужава си да бъде

проучено дали наличието на един-единствен документ ще улесни общото разбиране на квалификациите, давани във всеки сектор на образованието и обучението, и дали ще стимулира оперативната съвместимост на европейските системи за трансфер на кредити, като ECTS и ECVET, между степените на образование и обучение и между различните държави.

б) Вписване на уменията, придобити чрез неформално или самостоятелно учене, включително чрез онлайн образование: понастоящем единствено документът за мобилност „Европас“ предвижда да се вписват уменията, придобити в неформален контекст в чужбина. В съответствие с препоръката на Съвета относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене Европас трябва да се преработи, за да се даде възможност за идентифициране и документиране на уменията, придобити посредством неформално или самостоятелно обучение, с или без мобилност, и за извършване на одити на тези умения. Въз основа на подготвителната работа, която Комисията вече е започнала във връзка с потенциален нов документ „Опитът, натрупан от използването на Европас“, тази нова характеристика ще подпомогне европейските насоки относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене. Също така тези нови характеристики ще бъдат от значение за инициативата „Гаранция за младежта“ и за инициативите за стажове.²²

Освен това трябва да се проучи по какъв начин сертификатите, създавани от механизма Youthpass, могат да бъдат регистрирани в Европас, така че да се избегне припокриване. Необходима е допълнителна работа, за да се анализира как новите инструменти за прозрачност, като „отворените баджове“, създадени посредством нови процеси на сертифициране относно цифровото учене, следва да бъдат интегрирани в Европас или да го допълват. И накрая, функционалните и напредналите умения в сферата на ИКТ трябва да бъдат по-видими в автобиографията „Европас“.

- **Повишаване на оперативната съвместимост между Европас и останалите инструменти на ЕС, предназначени за намирането на съответствие между търсенето и предлагането на работна ръка** — наличието на различни технически стандарти понастоящем възпрепятства по-доброто взаимодействие между някои инструменти на ЕС, използвани от търсещите работа. Необходимо е да бъдат положени допълнителни усилия, за да могат автобиографията „Европас“ и новият европейски паспорт на уменията да бъдат свързани с базата данни от автобиографии на EURES и с инструментите на частните служби за заетост, центровете за насоки и валидиране, както и с инструментите за оценяване на уменията. Нужно е да бъде проучено и интегрирането в Европас на решението за признаване на професионална квалификация в държава членка, включително когато е получено посредством новата процедура за Европейска професионална карта.

Както беше посочено, в документа „Преосмисляне на образованието“ се набляга на ролята на образованието и уменията като основни стратегически фактори за

²² Вж. също <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1006>.

икономическия растеж, конкурентоспособността и трудовата заетост. Едно от предложенията в документа е да се проучат възможностите за допълнителни взаимодействия и координиране на действащите инструменти на ЕС за прозрачност и признаване на уменията и квалификациите с целта за създаване на Европейско пространство за умения и квалификации, като така ще се даде възможност за свободно движение, за бързо признаване на компетенциите и квалификациите за целите на по-нататъшно учене и за адекватно разбиране и оценяване на тези компетенции и квалификации от страна на работодателите.

Комисията ще обсъди представените в настоящия доклад заключения със съответните заинтересовани страни по време на публичната дискусия относно Европейското пространство за умения и квалификации през зимата на 2013—2014 г. Въз основа на заключенията от дебата относно рамката „Европас“ и въз основа на оценка на въздействието Комисията може да разглежда възможността за предлагане на изменение на действащото правно основание за Европас — Решение 2241/2004/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 г.